

Ανδρέας Θεμιστοκλέους

- Ε.Α.Π.: Ερευνήτρια Αικατερίνη Παπαϊωάννου
- Π.Α.Θ.: Πληροφορητής Ανδρέας Θεμιστοκλέους

Ε.Α.Π.: Να μου πείτε ξανά το ονοματεπώνυμό σας, πού γεννηθήκατε, πότε γεννηθήκατε.

Π.Α.Θ.: Το όνομά μου είναι Ανδρέας Θεμιστοκλέους. Γεννήθηκα στη Λάρνακα, σε μια γειτονιά παρακάτω, Σταυροδρόμι, 24 του Γενάρη το 1943. Άλλο;

Ε.Α.Π.: Η εκπαίδευσή σας; Πού πήγατε δημοτικό;

Π.Α.Θ.: Πήγα στο δημοτικό Σωτήρος και τέλειωσα το Εμπορικό Λύκειο Λάρνακας. Μετά το Λύκειο έπιασα δουλειά στο δημαρχείο της Λάρνακας, από το 1963. Δούλεψα ακριβώς 40 χρόνια.

Ε.Α.Π.: Για τον αγώνα πότε μάθατε πρώτη φορά;

Π.Α.Θ.: Ήμασταν νεαροί, μαθητές, που τότε οι μαθητές και οι νεαροί ήταν οι πρώτοι που έμπαιναν. Στο σχολείο, στα διαλείμματα, οι γνωστοί μας... Εμείς βλέπαμε τους πιο μεγάλους, καταλάβαμε πως κάτι συνέβαινε. Προσπαθήσαμε να κάνουμε γνωριμίες, επαφές με κάποιους. Και τότε τα πράγματα ήταν δύσκολα, βεβαίως, διότι υπήρχε η αυστηρότητα, η εχεμύθεια, να μην εκτεθούμε. Όσοι ήταν μπλεγμένοι ήδη και έβλεπαν την κίνησή μας, ότι ήμασταν πιο μικροί και ενδιαφερόμασταν, προσπαθούσαν με τρίτο, με άλλο τρόπο... Μας ψυχολογούσαν... «Είναι καλός αυτός. Θα μας βοηθήσει στο έτσι στο αλλιώς...» Έτσι μπλεχτήκαμε στον αγώνα. Στην αρχή ήμασταν της ΑΝΕ, η Άλκιμος Νεολαία της ΕΟΚΑ. Και οι πρώτες μας δραστηριότητες ήταν στους κινηματογράφους και στις εκκλησίες ρίχναμε φυλλάδια. Σιγά-σιγά αρχίσαμε μετά εναντίον αυτοκινήτων της Ηλεκτρικής, του Γραφείου Παιδείας. Κάψαμε ένα αυτοκίνητο στην αυλή του νοσοκομείου, διότι το Λύκειο ήταν απέναντι. Ήρθε ο οδηγός στο νοσοκομείο, στον γιατρό, και οδηγούσε ένα αυτοκίνητο της Αρχής Ηλεκτρισμού. Όταν τον είδαμε εμείς... Το σχολείο ήταν απέναντι... Είχαμε παντού γύρω από το σχολείο κρυμμένη βενζίνη. Μας είδε, άρχισε να τρέχει ο άνθρωπος, «[Ρε παιθικιά], για τ' όνομα του Θεού και είναι ο σάκος μου μέσα». Ήταν τα ρούχα του μέσα. Το κάψαμε. Επίσης, ο διευθυντής του Γραφείου Παιδείας ήταν.. Πού ήταν το Ωδείο της Τζέτζα, ξέρετε; Στην απέναντι πλευρά ήταν ένα σπίτι το οποίο τώρα χτίστηκε το Costa Cafe. Πριν ήταν ένα παλιό αρχοντικό σπίτι και αυτό το είχαν πάντα νοικιασμένο οι Εγγλέζοι για ανθρώπους δικούς τους, για διευθυντικές θέσεις, που ήταν ο διευθυντής του Γραφείου Παιδείας. Πήγαμε και το κάψαμε κι αυτό. Εν τω μεταξύ πήγαν τρεις. Ήμασταν τρεις, τους δυο τους συνέλαβαν. Διότι μας ξεγέλασαν οι Εγγλέζοι. Όπως πήγαμε να φύγουμε, αντί να φύγουμε από τον κύριο δρόμο πήγαμε απέναντι σε κάτι σπίτια φιλικά που τα ξέραμε. Μπήκαμε μέσα στο σπίτι, περάσαμε απέναντι και βγήκαμε πίσω στην οδό Ερμού. Αλλά πέσαμε πάνω σε ένα τζίπ με Εγγλέζους και πήραν τους δύο και κατέληξαν κρατητήρια.

Ε.Α.Π.: Ποιοι δύο ήταν;

Π.Α.Θ.: Ήταν ο Κόκος Χρυσοστόμου και ο Χριστάκης ο Χριστοδούλου. Ήμασταν συμμαθητές. Πήγαν φυλακή. Ύστερα πήγαινα εγώ με τους δικούς τους. Είχαν προσκλήσεις για επισκέψεις στα κρατητήρια και πήγαινα κι εγώ μια φορά τον μήνα που δικαιούνταν και μου έδιναν από την οργάνωση τσιγάρα.

Ε.Α.Π.: Άρα, κύριε Ανδρέα μου, μάθατε πρώτη φορά για τον αγώνα με την έκρηξή του.

Π.Α.Θ.: Ναι, τη νύχτα της 1^{ης} τ' Απρίλη.

Ε.Α.Π.: Και εσείς προσεγγίσατε κάποιον πρώτα; Αυτοί σας προσέγγισαν;

Π.Α.Θ.: Κοίταξε, επειδή εμείς ήμασταν πιο μικροί και ήταν δύσκολο να μας εμπιστευτούν, δείξαμε ένα ενδιαφέρον. Δηλαδή ξέραμε ότι ο τάδε πρέπει να ήταν μπλεγμένος και αρχίσαμε, εγώ τουλάχιστον προσωπικά, γύρω-γύρω να του κάνω βόλτες ας πούμε για να προσπαθώ κτλ. Και αυτός το κατάλαβε.

Ε.Α.Π.: Ποιος ήταν, αν επιτρέπεται;

Π.Α.Θ.: Ήμασταν μαζί με τον Παναγιώτη τον Βαβλίτη και ο υπεύθυνος μας τότε ήταν ο Χριστάκης Γεωργίου ο Πιπόνιας. Ήταν ανώτερος υπάλληλος ύστερα, όταν αφυπηρέτησε, στο υπουργείο Εργασίας.

Ε.Α.Π.: Ποιος σας μύησε;

Π.Α.Θ.: Μάλλον με τον Χριστάκη τον Γεωργίου.

Ε.Α.Π.: Και μυηθήκατε αρχικά στην ΑΝΕ που είχε ιδρυθεί το '57, έτσι;

Π.Α.Θ.: Ναι.

Ε.Α.Π.: Άρα, το '57 μυηθήκατε;

Π.Α.Θ.: Ναι, πρέπει να ήταν μπορεί και λίγο πιο πριν.

Ε.Α.Π.: Τι τάξη ήσασταν, θυμάστε;

Π.Α.Θ.: Θα ήμουν στην Γ', Δ' του Λυκείου. Καλά, είπατε, περίπου ήταν το '56-57. Και επειδή ήμασταν και μέσα στο σχολείο, ήμασταν όλοι γνωστοί, ήταν όλοι Σκαλιώτες, δεν είχε από τα χωριά. Διότι το σχολείο χωριζόταν, η Α1 ας πούμε ήταν πολίτες, ήταν από τη Λάρνακα, το Α2 ήταν της επαρχίας, ήταν από χωριά. Κι έτσι, επειδή ήμασταν και μια παρέα, γνωστοί, μπήκαμε ένας-ένας. Όταν έμπαινε ο πρώτος στην οργάνωση, ακολουθούσε κι ο άλλος. Εγώ ήμουν με τον Παναγιώτη τον Βαβλίτη. Και μάλιστα μας πήραν, όταν ορκιστήκαμε, στην Αγία Φανερωμένη. Υπάρχει μια σκάλα που κατεβαίνεις κάτω, έχει νερό, απ' έξω υπάρχει ένα περίπτερο μικρό. Ήταν ένα κιόσκι στρογγυλό και είχε καναπέ, κάθισμα γύρω-γύρω, και πήγαινε ο κόσμος, οικογένειες. Διότι τότε η Φανερωμένη ήταν έξω από την πόλη, δηλαδή οι γονείς μας, οι μητέρες μας μας έπαιρναν περίπατο εκεί. Ακριβώς απέναντι, εκεί στο συγκρότημα, υπάρχει μια σκάλα που κατεβαίνεις κάτω. Κατέβαινες τα σκαλιά και είχε νερό κάτω, πηγή, όπως πολλές φορές βλέπουμε σε εκκλησίες και μοναστήρια που κατεβαίνουν και πίνουν νερό, αγίασμα. Εκεί ορκιστήκαμε.

Ε.Α.Π.: Από τον Χριστάκη Γεωργίου που μου είπατε.

Π.Α.Θ.: Ναι και με τον.. Μας πήραν δύο μαζί, επειδή ήμασταν και φίλοι και γνωστοί. Με τον Βαβλίτη. Κι ύστερα μπήκαμε μέσα στις ομάδες, όπως τις διαχώρισαν.

Ε.Α.Π.: Δηλαδή;

Π.Α.Θ.: Οι ομάδες..

Ε.Α.Π.: Κρούσεως;

Π.Α.Θ.: Όχι, κρούσεως. Ήμασταν πιο μικροί εμείς. Εμείς, σου είπα, φτάσαμε μέχρι το να καίμε κανένα αυτοκίνητο.

Ε.Α.Π.: Δολιοφθορές, ας πούμε, σε αυτοκίνητα. Ρίψη φυλλαδίων και δολιοφθορές σε αυτοκίνητα.

Π.Α.Θ.: Ναι. Βασικά αυτό ήταν. Κρούσεως δεν μπήκα, εγώ τουλάχιστον προσωπικά. Επειδή, σημείωσε, ήμουν και πιο μικρός από τους άλλους. Διότι ο Παναγιώτης ο Βαβλίτης είναι και δύο χρόνια πιο μεγάλος μου. Αντιλαμβάνεστε, δύο χρόνια, εκείνη την ηλικία, 15 με 13, 15 είσαι έφηβος, 13 είσαι μικρός. Εγώ τουλάχιστον δεν είχα μπλεχτεί σε άλλες δραστηριότητες τέτοιες.

Ε.Α.Π.: Άλλους της ομάδας αυτής, πέρα από τον Βαβλίτη και τον Γεωργίου, θυμάστε, ή ήσασταν οι τρεις σας;

Π.Α.Θ.: Ο Γεωργίου, σου είπα, ήταν κι ο υπεύθυνός μας. Ήταν και πιο μεγάλος από εμάς κανένα δύο χρόνια. Σε πιο ψηλό επίπεδο ήταν ο Κίκης ο Κυριακίδης. Μάλιστα, μια φορά θυμάμαι όταν ήμασταν στο σχολείο και έχτισαν ένα τοίχο να χωρίσουν τους μαθητές από τις μαθήτριες στο σχολείο, πήγαμε συνωμοτικά εμείς και ρίξαμε τον τοίχο, διότι δεν μας επέτρεπαν να βλέπουμε τις μαθήτριες απέναντι. Και ήταν κι ο Κίκης ο Κυριακίδης μπλεγμένος μέσα σε αυτή την υπόθεση, αλλά τελικά εκείνη τη νύχτα που χαλάσαμε τον τοίχο δεν ήρθε, κάτι του έτυχε. Και την επομένη, όταν άρχισαν μέσα στην οργάνωση και έκαναν ανακρίσεις, «Γιατί; Ποιος το έριξε;», ο Κίκης πήγε και είπε στην οργάνωση ότι είναι ο τάδε, ο τάδε κι ο τάδε, ενώ ήταν κι εκείνος μέσα. Και μέχρι τώρα το είχαμε πλάκα και τον πειράζαμε. Είχαμε έναν, ο Χατζήπαντελης ο οποίος πέθανε τώρα. Κι εκείνος ήταν στις ομάδες. Ήταν του American Academy εκείνος. Ένας Κόκος Πελεκάνος. Κι εκείνος πέθανε. Ήταν το τμήμα της Ακαδημίας, διότι είχαμε και στα δύο σχολεία..

Ε.Α.Π.: Ψευδώνυμο είχατε, κύριε Ανδρέα μου;

Π.Α.Θ.: Όχι. Απ' ό,τι θυμάμαι όχι.

Ε.Α.Π.: Και, όπως είπαμε, η δράση σας ήταν η ρίψη φυλλαδίων και οι δολιοφθορές. Και έτυχε και η περίπτωση που σας κατεδίωξαν και τελικά πήραν μόνο τους δύο.

Π.Α.Θ.: Ναι, διότι μπλεχτήκαμε μέσα στους δρόμους εκεί κι εγώ πήγα από αλλού και οι άλλοι δύο τυχαία έδωσαν πάνω σε ένα τζίπ των Εγγλέζων.

Ε.Α.Π.: Κανένα άλλο τέτοιο περιστατικό θυμάστε;

Π.Α.Θ.: Επίσης μια φορά ήταν ή 25 του Μάρτη ή 28 του Οκτώβρη, που στολίζονταν τα σχολεία, και εμείς στολίζαμε το Λύκειο. Όπως ήταν μια καφετέρια, το Ambiance, δίπλα ήταν το Λύκειο και βάζαμε συνθήματα και φοινικιές και έγραφε μια λέξη, «Ένωσις», ένα σύνθημα ήταν γραμμένο, το οποίο όμως «Ένωσις» ήταν για άλλο λόγο που μπήκε εκεί, δηλαδή δεν ήταν το «Ένωσις» που ήταν το σύνθημα, η ένωση. Οι Εγγλέζοι τότε κρατούσαν –οι λοχίες οι Εγγλέζοι, που ήταν των μυστικών υπηρεσιών, του CID κτλ.– είχαν πάντα έναν οδηγό Τούρκο και ήταν μια μάρκα γνωστή αυτοκινήτων, ήταν όλα μπλε αυτά, τα σαλούν τα αυτοκίνητα. Περνούσαν ο λοχίας εκεί και είδε τα συνθήματα, τις ελιές, τις φοινικιές και σταμάτησαν. Και έμεινε μέσα ο Εγγλέζος και έστειλε τον Τούρκο τον οδηγό του να καλέσει κανένα υπεύθυνο και πήγε ο Τούρκος μέσα και τους είπε ότι «Ο λοχίας λέει ότι πρέπει να φύγουν εκείνα τα συνθήματα». Και συζητούσαν. Εν τω μεταξύ βγήκαν έξω με τον Εγγλέζο. Ο Εγγλέζος έφυγε και πήγε μέσα στον διευθυντή και άφησε τον Τούρκο να φυλάει το αυτοκίνητο. Εμείς εν τω μεταξύ είχαμε βενζίνη

σκορπισμένη στο σχολείο για όταν χρειαζόταν κάτι, ξέραμε ότι είναι στο τάδε σημείο. Είχε κάτι γεφυράκια που περνούσες και έπαιρνες.. Ο δρόμος τότε, ήταν ένα μεγάλο χαντάκι δίπλα από το δρόμο και μπροστά από τα σπίτια και από τα σχολεία είχε ένα γεφυράκι. Οπότε, όταν το είδαμε και έπεσε το σύνθημα, βενζίνη! Είπαμε σε 1-2, που ξέραμε ότι είναι αυτοί που φυλάγουν τη βενζίνη, να πάνε να φέρουν βενζίνη. Έφεραν την βενζίνη και ξεγέλασαν τον Τούρκο. Διότι οι Τούρκοι, εκείνη την εποχή, εκείνοι που ήταν οι λεγόμενοι επικουρικοί, η νοημοσύνη τους δεν ήταν.. ήταν αγράμματοι άνθρωποι, τους έπαιρναν βοηθητικούς. Βγήκαν, τον πήραν από κοντά τον Τούρκο ένας-δυο συμμαθητές μας και τον παρέσυραν, τον απομάκρυναν από το αυτοκίνητο και έκαψαν το αυτοκίνητο. Ύστερα ήρθαν οι Εγγλέζοι, περικύκλωσαν το σχολείο. Στείλαμε και έναν εμείς να πάει να φέρει βενζίνη και πήγε λίγο πιο μακριά από εκεί, και ερχόμενος αυτός με την βενζίνη.. Εν τω μεταξύ οι Εγγλέζοι, περικυκλώνοντας το σχολείο, δεν επέτρεπαν μήτε να μπαίνει μήτε να βγαίνει κανείς. Είχαν και σκύλους, οι οποίοι ήταν συνηθισμένοι με τη μυρωδιά της βενζίνης για αυτά τα θέματα και τον καταδίωξαν. Δεν τον έπιασαν βέβαια, διότι είχαμε το ευεργέτημα εμείς, απέναντι ήταν το νοσοκομείο και όταν μέναμε έξω από το σχολείο.. Μια φορά ερχόταν η αστυνομία, περικύκλωνε το σχολείο και έβαζε τον καθηγητή της τάξης, των τάξεων τον υπεύθυνο καθηγητή, να πάρει παρουσίες. Έβγαζε το παρουσιολόγιο, μαζεύονταν οι μαθητές. Ανδρέας Θεμιστοκλέους, σηκώνόσουν πάνω, παρών! Και υπήρχαν 1-2 που δεν τους έβρισκαν, διότι δεν ήταν παρόντες, και εκείνους πήγαιναν και τους έπιαναν. Με λίγα λόγια αυτά ήταν. Είχαμε δυο-τρεις περιπτώσεις τέτοιες, που κάψαμε αυτοκίνητα, εκείνο του Γραφείου Παιδείας, της αστυνομίας, της Ηλεκτρικής. Αυτά περίπου ήταν. Βεβαίως, γίναμε έφηβοι μέχρι να τελειώσει ο αγώνας της ΕΟΚΑ.

Ε.Α.Π.: Σε διαδηλώσεις συμμετείχατε;

Π.Α.Θ.: Βέβαια, αφού τις διαδηλώσεις είναι εμείς που τις ξεσηκώναμε. Πώς; Παίρναμε οδηγίες, «Να βγάλετε το Λύκειο έξω». Μια φορά είχαμε έναν καθηγητή, πολύ αυστηρός, Ιωαννίδης. Μπήκα μέσα στην τάξη και ανοίγω την πόρτα και τους λέω «Να βγείτε όλοι έξω! Έχει διαδήλωση!». Και πήγα να φύγω, με πήρε από το χέρι αυτός ο καθηγητής, μου λέει «Έλα εδώ!», με πήρε από το αυτί, μου έδωσε κι ένα χαστούκι. Αλλά τι ήταν να κάνω, έφυγα. Γυρίζαμε τις τάξεις, τους βγάλαμε έξω, διαδηλώσεις. Υπήρχαν τρεις-τέσσερις χαβούζες στη Λαρνάκα. Ήταν κάτι χαβούζες, ντεπόζιτα του νερού, και ήταν πετρόκτιστες, όλες ομοιόμορφες, ήταν των Εγγλέζων. Και είχε και μια εκεί στις Καλογριές. Όπως είναι το άγαλμα του Παρίδη, ακριβώς εκεί υπήρχε μια χαβούζα πετρόκτιστη. Υπήρχαν τέσσερις-πέντε σε όλη την πόλη. Και πάντα οι χαβούζες ήταν το σύνθημα από πού να ξεκινήσουν οι διαδηλώσεις. Έβλεπες οι μαθητές πήγαιναν όλοι εκεί και ερχόταν η αστυνομία, περικύκλωνε το σχολείο και άρχιζε ο πετροπόλεμος.

Ε.Α.Π.: Οι καθηγητές σας;

Π.Α.Θ.: Οι καθηγητές μας, όσοι ήταν πιο νεαρής ηλικίας και ήταν πιο κοντά στην ηλικία μας, οι πλείστοι ήταν βοηθητικοί, βοηθούσαν και, μάλιστα, ξέραμε και μια-δυο περιπτώσεις – ακούγαμε– ότι ήταν και μπλεγμένοι μέσα στον αγώνα. Μας βοηθούσαν πολύ, βεβαίως. Μας κάλυπταν τις απουσίες, το παρουσιολόγιο. Όταν υπήρχε κανείς ο οποίος πράγματι ήταν μπλεγμένος και έπαιρναν το παρουσιολόγιο, έλεγε ο καθηγητής «Όχι, εγώ τον έστειλα κάπου να πάει, εδώ, και θα έρθει», για να τον βοηθήσει.

Ε.Α.Π.: Έκλεισε καμιά φορά το σχολείο για μήνες;

Π.Α.Θ.: Βέβαια. Έκλεισε το Λύκειο, αυτό, το Λύκειο εδώ που ήταν το οικοτροφείο. Όπως είναι το Λύκειο τώρα, που είναι το Ambiance, απέναντι υπήρχαν δύο κινηματογράφοι θερινοί και δίπλα η Ακρόπολη που ήταν το κέντρο της πόλης, που μαζεύονταν οικογένειες, και οι μικροί, οι μαθητές πήγαιναν σινεμά και οι γονείς τους κάθονταν έξω εκεί στην Ακρόπολη, στα καφενεία και τους περίμεναν. Εκεί στα σινεμά έβαλαν βόμβα τότε ή έριξαν βόμβα στους Εγγλέζους σε τζιπ που περνούσε από εκεί. Εν τω μεταξύ, απέναντι ήταν το οικοτροφείο του Λυκείου, το οποίο ήταν άντρο της ΕΟΚΑ, διότι ήταν 16 με 18 χρονών οι οικότροφοι και ήταν μπλεγμένοι αυτοί. Πήγαν απέναντι, έριξαν την βόμβα και ήρθαν από γύρω, και από αυτό το γεγονός έκλεισαν το σχολείο. Και μείναμε κλειστοί για ένα χρόνο σίγουρα, μια σχολική περίοδο.

Ε.Α.Π.: Τι κάνατε τον ένα αυτό χρόνο;

Π.Α.Θ.: Οι πλείστοι μαθητές πήγαν σε σχολεία στη Λευκωσία. Το Λύκειο Νεοκλέους τότε μάζεψε πάρα πολλούς. Και πηγαиноέρχονταν με τη γραμμή, την ΚΕΜ. Άλλοι πήγαν American Academy. Εγώ πήγα στην Αμερικανική Ακαδημία, αλλά επειδή ήταν πολλά τα λεφτά, διότι είχε πολλά δίδακτρα η Ακαδημία. Εγώ επέμενα πολύ να πάω στην Ακαδημία, εξού και μετά που τέλειωσα, όταν τέλειωσε κι ο αγώνας, οι κόρες μου πήγαν Ακαδημία, διότι ήθελα να πάνε Ακαδημία.

Ε.Α.Π.: Άρα, πήγατε στην Ακαδημία τον ένα χρόνο που ήταν κλειστό το σχολείο.

Π.Α.Θ.: Ούτε χρόνο, όχι. Μερικούς, δυο-τρεις μήνες, διότι ύστερα οι καθηγητές μας –τα θυμάμαι σιγά-σιγά– κανόνισαν και είχαν ο καθένας στο σπίτι του ένα δωμάτιο και πήγαιναν μαθητές και διδάσκονταν εκεί. Ο Μαθηματικός, τα Εμπορικά, τα Ελληνικά. Και πληρώναμε μια λίρα ή δυο τον μήνα και έβγαине το μισθολόγιο των καθηγητών. Κάποιοι πήγαν Λευκωσία. Δεν ήθελαν να χάσουν χρόνο πλέον. Οι υπόλοιποι, άλλοι πήγαν Ακαδημία, άλλοι ήταν σε ιδιωτικά μαθήματα, σε καθηγητές, ιδιαίτερα. Όσοι ήταν και στην Στ' τάξη, κανονίστηκε κι έπιασαν, απολυτήριο. Κατέληξαν τα τρία τέταρτα των μαθητών να πηγαίνουν στους καθηγητές. Εγώ πείστηκα και όταν έφυγα από την Ακαδημία, πήγα στα σπίτια των καθηγητών μας.

Ε.Α.Π.: Δεν σας συνέλαβαν ποτέ;

Π.Α.Θ.: Όχι. Δυο-τρεις περιπτώσεις φυλλαδίων. Ας πούμε στο Ρεξ το σινεμά. Πήγαμε πάνω –έχει εξώστη από πάνω– και ρίξαμε τα φυλλάδια. Εν τω μεταξύ, επειδή η αστυνομία ήταν απέναντι, πάντα στα σινεμά που μαζευόταν κόσμος, υπήρχαν και ένας-δυο αστυνομικοί οι οποίοι ήταν σαν κατάσκοποι. Ειδοποίησαν και ήρθαν οι Εγγλέζοι. Εν τω μεταξύ, εμείς ρίξαμε τα φυλλάδια πάνω και κατεβήκαμε κάτω. Δεν βγήκαμε έξω από το σινεμά, για να μην μας δουν ότι ο τάδε μαθητής και ο τάδε βγήκαν τρεχτοί έξω. Κατεβήκαμε κάτω στην πλατεία. Όταν έπεσαν τα φυλλάδια, επειδή τα ρίξαμε λίγο άτσαλα –έπεσαν όλα μαζί σε ένα σημείο– εμείς πήγαμε και καθίσαμε εκεί και τα παίρναμε και τα ρίχναμε. Και όταν ήρθε η αστυνομία εκεί, πήραν δύο από εμάς. Πάλι την γλίτωσα. Διότι εγώ πήγαινα πιο μακριά από εκεί που γινόταν ένα επεισόδιο, για να μπορώ να φεύγω εύκολα. Και πήραν άλλους δύο, πήγαν στα κρατητήρια.

Ε.Α.Π.: Επομένως, το τέλος του αγώνα σας βρήκε ως μαθητή.

Π.Α.Θ.: Ναι, αφού τελείωσα το '59-'60. Ως μαθητή με δραστηριότητες τις ίδιες, συνεχίζαμε. Υπήρχαν κάποιοι από εμάς που ήταν πιο τολμηροί ή (με) πιο (πολλά) προσόντα για αυτές τις περιπτώσεις, οι οποίοι προχώρησαν. Εκτελεστικό δε θυμάμαι κανένα, αλλά για βόμβες και

άλλα, θυμάμαι. Είχαμε φίλους της ηλικίας μας οι οποίοι προχώρησαν. Εμάς ήταν και οι γονείς μας αυστηροί, δεν μπορούσες να κυκλοφορείς.

Ε.Α.Π.: Γνώριζαν οι δικοί σας για τις...

Π.Α.Θ.: Η μητέρα μου κάτι κατάλαβε, διότι έρχονταν δυο-τρεις δικοί μου, ο Σώτος ο Αυξεντίου, ο Κίκης ο Χρυσοστόμου, σπίτι μου να διαβάσουμε, ενώ ήταν το κάλυμμα το διάβασμα εκεί, διότι κάναμε συγκεντρώσεις, ερχόταν και κανένας της οργάνωσης και μας έλεγε. Ήταν τόπος συγκέντρωσης, το σπίτι μου, όλα τα σπίτια, και των άλλων. Ήμασταν τρεις-τέσσερις, όλοι της περιοχής εδώ, Σταυροδρόμι-Σωτήρα, οι οποίοι ξέραμε ότι απόψε θα πάμε στου Σώτου, αύριο θα πάμε στου Κοκή, τέσσερις-πέντε και ερχόταν και κάποιος και μας έκανε..

Ε.Α.Π.: Και πώς νιώσατε όταν μάθατε για τη λήξη του αγώνα;

Π.Α.Θ.: Ήμασταν και πιο νέοι εμείς, χαρήκαμε. Θυμάμαι, είχα ένα ξάδερφο πιο μεγάλο μου, ο οποίος ήταν στα κρατητήρια, ήταν φυλακή και ήρθε..

Ε.Α.Π.: Το όνομά του;

Π.Α.Θ.: Ιάκωβος Ιακώβου, πέθανε τώρα αυτός. Και βγήκε από τα κρατητήρια και, θυμάμαι, που τρέξαμε όλοι οι συγγενείς σπίτι του, γίνονταν πανηγύρια κι άλλα. «Και μη φοβάστε, [ρε παιθικιά], νικήσαμε» και είπε και ο Μακάριος τότε το «Νενικήκαμεν», που του έγινε και αυστηρά κριτική. Οι νέοι, επειδή βγήκαν από τις φυλακές, τα κρατητήρια, είχαν την αίσθηση του νικητή, ενώ εμείς που δεν ήμασταν στη φυλακή ή στα κρατητήρια νιώσαμε λίγη απογοήτευση, διότι είδαμε ότι σαν να μην έγινε εκείνο που θέλαμε. Ενώ αυτοί που ήταν φυλακή, λόγω των καθοδηγήσεων που τους γίνονταν –διότι αυτοί που ήταν φυλακή, κρατητήρια και ήταν μαθητές, υπήρχαν καθηγητές κρατούμενοι που τους έκαναν μαθήματα για να μην μείνουν αγράμματοι– εκείνοι βγήκαν με το πνεύμα του νικητή. Εμείς που ήμασταν απέξω σαν να βλέπαμε ότι δεν έγινε αυτό που θέλαμε. Εμείς περιμέναμε να γίνει ένωση. Δεν ήμασταν πολύ χαρούμενοι σε σύγκριση με τους άλλους που βγήκαν. Διότι όταν έγινε η απόλυση των κρατητηρίων, άνοιξαν στους φυλακισμένους, και γέμισε η Κύπρος με νέους ενθουσιασμένους, οι οποίοι ήταν φυλακισμένοι, και ένιωθαν το αίσθημα της νίκης, ενώ εμείς που μέيناμε έξω σαν να είπαμε, δεν έγινε εκείνο που περιμέναμε.

Ε.Α.Π.: Ποια θεωρείτε ότι ήταν η πιο σημαντική στιγμή που βιώσατε στον αγώνα, αν πρέπει να τις βάλετε σε μια σειρά, αν μπορούν να μπουν σε μια σειρά;

Π.Α.Θ.: Επειδή ήταν μεγάλο το διάστημα –ήταν δυο χρόνια περίπου– ήταν διαφορετική κάθε στιγμή. Όσο μεγαλώναμε, όσο ωριμάζαμε κιόλας νιώθαμε... Εγώ, παραδείγματος χάριν, επηρεάστηκα πολύ όταν σκοτώθηκε ο Πετράκης ο Κυπριανού, ο Παρίδης. Αυτά για εμάς ήταν πολύ συναρπαστικά, παρόλο που δεν τα ζήσαμε εμείς, δεν ήμασταν μπλεγμένοι. Εγώ στον Πετράκη Κυπριανού πήγα στο σπίτι του. Πήγαμε μαζεμένοι στην Αναφωτία που ήταν ο Μιχαλάκης ο Παρίδης. Αυτές οι στιγμές ήταν αυτές που με σημάδεψαν. Διότι πήγαμε στην Αναφωτία και είδαμε τον Παρίδη, ο οποίος όταν τον έδωσαν η αστυνομία στους δικούς του ήταν σκοτωμένος και τον είχαν πάνω σε τραπέζι γεμάτο δάφνες και άλλα. Για ένα νέο 15-16 χρονών ήταν πολύ συναρπαστικό, επηρέαζε πολύ. Αυτές οι στιγμές για μένα ήταν οι καλύτερες. Διότι με την προηγούμενή μας δράση, το να ρίξεις ένα φυλλάδιο, να κάψεις δύο αυτοκίνητα, ήταν κι εκείνο, κάτι ένιωθες, αλλά δεν ήταν τόσο σοβαρό όπως...

Ε.Α.Π.: Αίσθημα υπερηφάνειας.

Π.Α.Θ.: Βέβαια, ναι.

Ε.Α.Π.: Αλληλογραφία χρειάστηκε να μεταφέρετε ή δεν είχατε τέτοια καθήκοντα;

Π.Α.Θ.: Όχι, δεν ήμασταν. Οι αναβαθμίσεις που μας έδωσαν δεν φτάναμε στο σημείο, διότι ήταν σοβαρό πράγμα να σου δώσουν αλληλογραφία να κυκλοφορήσεις. Εγώ ήξερα κοπέλες, της τάξης μου ή πιο μεγάλες, οι οποίες λάμβαναν μέρος σε δολοφονίες, εκτελέσεις Εγγλέζων με τη μεταφορά των πιστολιών. Δηλαδή, ένας πήγαινε, στην Ζήνωνος-Κιτιέως που σκότωσαν δυο Εγγλέζους... Θυμάμαι μια φορά, πού ήταν του Κωστάκη, της "Εστίας" το βιβλιοπωλείο, ο Ττοφαρίδης. Εκεί είχε ένα φαρμακείο και μπήκαν δύο Εγγλέζοι μέσα. Και στο απέναντι σπίτι ήταν ένα σπίτι που είχε μια αυλή, και έβγαινε από άλλο δρόμο πίσω, μπήκαν από εκεί, σκότωσαν τους Εγγλέζους. Και ήταν δύο μαθήτριες κοπέλες, οι οποίες πήραν τα πιστόλια από εκεί και έφυγαν, διότι ήρθαν οι Εγγλέζοι για έρευνες. Έκαναν αυτές τις δουλειές, αλλά εμείς, εγώ τουλάχιστον, δεν είχα. Εξάλλου, οι κοπέλες ήταν πιο εύκολο να ξεγελαστούν οι Εγγλέζοι από μια κοπέλα. Ας πούμε, μετά την εκτέλεση εκείνος που έκανε την εκτέλεση το έβαζε στα πόδια και έδινε τα πιστόλια ή το πιστόλι σε μια κοπέλα, η οποία έμπαινε σε ένα σπίτι και χανόταν.

Ε.Α.Π.: Έχετε κάποιες φωτογραφίες ή κρατούσατε ημερολόγιο από τότε, κάποιες σημειώσεις, οτιδήποτε, τον καιρό εκείνο;

Π.Α.Θ.: Όχι. Εξάλλου, εκείνα τα χρόνια πού να βρεις τη φωτογραφική. Δεν είχαμε τίποτα.